

Lektion 2: Karsygdomme og hjertesygdomme

Table of contents

Karsygdomme og hjertesygdomme	2
1. Arteriesygdomme	2
1.1 Dyslipidæmi	2
1.2 Åreforkalkning (Aterosklerose)	4
1.3 Perifer arteriesygdom i underekstremiteter (Kronisk iskæmi)	5
1.4 Akut arteriel iskæmi	7
1.5 Reynaud's syndrom	8
1.6 Aortaaneurisme	9
1.7 Aortadissektion	10
1.8 Carotisstenose	11
2. Venesygdomme	12
2.1 Oversigt over venesystemet i underekstremiteterne	12
2.2 Venøs insufficiens	12
2.3 Varicer	13
2.4 Dyb venøs trombose (DVT)	13
2.5 Differentialdiagnoser til DVT	15
3. Lymfesygdomme	15
3.1 Lymfødem	15
4. Hjertesygdomme	16
4.1 Diagnostik af hjertesygdomme	16
4.2 EKG (Elektrokardiogram)	17
4.3 Ekkokardiografi	17
4.4 Røntgen thorax	18
4.5 Hjerte CT	18
4.6 KAG (Koronararteriografi)	18
4.7 Hypertension (Forhøjet blodtryk)	19
4.8 Iskæmisk hjertesygdom	20
4.9 Hjertesvigt	22
4.10 Atrieflimren (AFLI)	23

4.11 Hjerteklapsygdomme	25
4.12 Endokarditis	27
4.13 Perikarditis	28
5. Hjerterehabilitering	30
5.1 Formål med hjerterehabilitering	30
5.2 Målgruppe	30
5.3 Deltagelse	30
5.4 Komponenter i hjerterehabilitering	30
5.5 Kontraindikationer og forholdsregler	30
6. Opsummering og kliniske perspektiver	31
6.1 Hovedpunkter	31
6.2 Fysioterapeutens rolle	31
6.3 Fremtidsperspektiver	31
7. Kliniske cases til diskussion	31
Case 1: Stabil angina pectoris	31
Case 2: Akut myokardieinfarkt	32
Case 3: Hjertesvigt	32
8. Refleksionsspørgsmål	32

Karsygdomme og hjertesygdomme

1. Arteriesygdomme

1.1 Dyslipidæmi

Definition

- Samlebetegnelse for lipidforstyrrelser i blodet

Typer af lipider

- Triglycerid
- Total kolesterol
- LDL (Low-Density Lipoprotein) - “den lede”
- HDL (High-Density Lipoprotein) - “den herlige”

Diagnostik

- Grænser for skæve værdier afhænger af øvrige sygdomme og patientens risikoprofil

Symptomer

- Oftest asymptomatisk
- Nogle patienter kan have kolesterolaflejringer på kroppen (xantomer)

Behandling

- Kostomlægning
- RYGESTOP!
- Statiner (kolesterolsænkende medicin)

Risikofaktorer

- Modificerbare:
  - Rygning
  - Inaktivitet
  - Fed kost
  - Hypertension
  - Diabetes
  - Adipositas
- Ikke-modificerbare:
  - Genetik
  - Køn (mandligt køn har højere risiko)
  - Alder

Behandlingsmål

- Høj risiko = mere intensiv behandling
- Patienter med følgende bør behandles til LDL < 1,4 mmol/L:
  - Tidligere blodprop
  - Sukkersyge
  - Hjertesygdom
- Hyperkolesterolæmi er vigtigst at behandle
- Årsager primært kost og genetik

1.2 Åreforkalkning (Aterosklerose)

Definition

- Kronisk inflammatorisk tilstand i arterievæggen
- Fører til fortykkelse og forsnævring af arterier

Epidemiologi

- Hyppigste arteriesygdom i Danmark
- En af de hyppigste dødsårsager

Patofysiologi

- Akkumulering af lipider, især LDL, i arterievæggen
- Inflammation og dannelse af aterosklerotiske plak
- Plakruptur kan føre til trombedannelse

Kliniske manifestationer

- Symptomer og behandling afhænger af det afficerede område
- Kan ramme:
  - Koronararterier (iskæmisk hjertesygdom)
  - Cerebrale arterier (apopleksi)
  - Perifere arterier (perifer arteriel sygdom)

Risikofaktorer

- Samme som for dyslipidæmi
- Høj alder er en væsentlig risikofactor

Behandling

- Fokus på risikofaktorreduktion
- Medicinsk behandling (statiner, blodfortyndende)
- Eventuelt kirurgisk intervention ved svær forsnævring

1.3 Perifer arteriesygdom i underekstremiteter (Kronisk iskæmi)

Definition

- Gradvis nedsættelse af blodforsyningen til ekstremiteterne
- Skyldes åreforkalkning i de perifere arterier

Patofysiologi

- Forsnævring eller tillukning af arterie medfører vævsiskæmi
- Kollateraler kan delvis kompensere og mindske symptomer
- Hastigheden af iskæmiudvikling afhænger af antal kollateraler

Klassifikation

- Stadiet 1: Asymptomatisk
- Stadiet 2: Claudicatio intermittens
- Stadiet 3-4: Kritisk iskæmi

Symptomer

1. Claudicatio intermittens (vindueskiggersyndrom)

- Funktionssmerter
- Smerter lokaliseret til lægmusklerne
- Opstår under gang
- Svinder i hvile
- Erektile dysfunktion kan forekomme

2. Hvilesmerter (Kritisk iskæmi)

- Især om natten
- Lindres ved at hænge foden ud over sengekanten
- Tæerne kan have sår
- Erektile dysfunktion

Objektiv undersøgelse

- Look, feel, move, test
- Inspektion:
  - Bleghed
  - Evt. cyanose

- Sår
- Nekrose
- Nedsat behåring
- Palpation:
  - Nedsat muskelfylde
  - Evt. kulde
  - Svag/ingen puls
  - Nedsat kapillærrespons
- Test:
  - Elevationstest: Benløft kan udløse smerter
  - “Lividitet” (ligblegt ben) ved elevation = tryk < 30mmHg = Kritisk

Parakliniske undersøgelser

- Arteriografi
- CT- eller MR-angiografi
- Bruges til at finde udbredelse af okklusion
- Giver information om behandlingsmuligheder

Behandling

1. Risikofaktorreduktion
  - Rygestop
  - Gangtræning (30 min. dagligt i 3 måneder kan øge gangdistance med 150%)
  - Kostomlægning
  - Vægtreduktion
2. Sekundær profylakse
  - Blodpladehæmmer (Hjertemagnyl)
  - Kolesterolssænkende (statin)
  - Regulering af evt. diabetes og hypertension
3. Invasive behandlinger
  - Sårbehandling
  - Trombendarterektomi (TEA)
  - Ballonudvidelse
  - Bypass
  - Amputation (sidste udvej)

Prognose

- Afhænger af sværhedsgrad og komorbiditet
- Risiko for progression til kritisk iskæmi
- Øget risiko for kardiovaskulære hændelser

1.4 Akut arteriel iskæmi

Definition

- Pludselig afbrydelse af blodforsyning til en ekstremitet

Årsager

1. Trombose
  - Ofte i et i forvejen åreforkalket kar
2. Emboli
  - Blodprop fra et andet sted i kroppen
3. Arterietraume
  - Luksation, kontusion, fraktur

Symptomer ("5 x P")

- Pain (smerte)
- Pallor (bleghed)
- Pulselessness (manglende puls)
- Paresthesia (føleforstyrrelser)
- Paralysis (lammelse)

Kliniske fund

- Det afficerede område bliver koldt, blegt og stift
- Senere i forløbet kredsløbspåvirkning grundet toksiner fra det iskæmiske område

Behandling

- Akut revaskularisering, evt. forudgået af blodfortyndende behandling
- Trombolyse ved friske blodpropper
- Embolektomi i lokalbedøvelse
- Karkirurgisk rekonstruktion med bypass hvis nødvendigt

Prognose

- Afhænger af hurtig diagnose og behandling
- Risiko for reperfusionsskade efter revaskularisering

1.5 Reynaud's syndrom

Definition

- Anfald af fingeriskæmi

Udløsende faktorer

- Kulde
- Emotionelt stress
- Rygning

Patofysiologi

- Arterierne til fingrene kontraheres maksimalt (hvide fingre) grundet karspasme
- Spasmen aftager, og iltet blod strømmer ud i et fuldt dilateret område (blå-cyanotiske fingre)
- Når spasmen er helt væk, kommer der postiskæmisk hyperæmi (røde fingre)

Epidemiologi

- Rammer oftest kvinder

Diagnose

- Kan stilles på anamnesen

Behandling

- Undgå kulde, tobak og brug af vibrationsværktøj
- Varme handsker
- Rygestop
- Vasodilaterende behandling kan overvejes

Prognose

- Oftest ufarligt, men kan være meget generende for patienten

1.6 Aortaaneurisme

Definition

- Udposning på aorta

Typer

- Abdominalt (80%)
- Thorakalt (20%)

Epidemiologi

- Mere hyppigt med alderen
- Mere hyppigt hos folk med åreforkalkning

Symptomer

- Som udgangspunkt asymptomatiske
- Kan klemme på omkringliggende organer

Diagnostik

- Opdages ofte tilfældigt ved palpation af maven eller ved billeddiagnostisk undersøgelse
- Screening tilbydes ved familiær disposition

Komplikationer

- Ruptur er den alvorligste komplikation
- Risiko for ruptur afhænger af aneurismets størrelse:
  - < 4 cm: < 1% per år
  - 5-6 cm: 3-5% per år
  - 6 cm: 10% per år

Behandling

- Operation når risikoen for ruptur overstiger risikoen ved operation
- Åben kirurgi med klemmer på begge sider af aneurismet og indsættelse af graft
- Endovaskulært, hvor man går ind med kateter og placerer stent

Prognose

- Ruptur uden operation har tæt på 100% mortalitet
- Operation ved rumperet aneurisme har 30-50% mortalitet

1.7 Aortadissektion

Definition

- Rift i det inderste lag i aortavæggen, hvor blod kan komme ind og bevæge sig mellem lagene

Patofysiologi

- Dannelse af et falsk lumen i aortavæggen

Symptomer

- Akutte brystmerter
- Ofte udstråling til ryg, mellem skulderbladene, op i kæben eller ud i armene

Diagnostik

- CT-angiografi
- Ekkokardiografi

Klassifikation

- Type A: Involverer aorta ascendens
- Type B: Involverer kun aorta descendens

Behandling

- Afhænger af typen (A eller B)
- Altid operation ved type A
- Type B kan ofte behandles medicinsk

Prognose

- Alvorlig tilstand med høj dødelighed
- Bedre prognose ved hurtig diagnostik og behandling

1.8 Carotisstenose

Definition

- Forsnævring af a. carotis interna (oftest)

Patofysiologi

- Kronisk nedsat blodforsyning til hjernen
- Hyppig årsag til apoplexi og TIA/TCI

Diagnose

- Ultralyd af halspulsårer

Behandling

- Operation (trombendarektomi)
- Stent
- Blodfortyndende/pladehæmmer profylaktisk

Prognose

- Øget risiko for apopleksi uden behandling
- God prognose ved rettidig behandling

2. Venesygdomme

2.1 Oversigt over venesystemet i underekstremiteterne

- Dybe vener (drænerer 90% af blodet)
- Perforanter
- Overfladiske vener
- Tilbageløbet er afhængigt af veneklapperne

2.2 Venøs insufficiens

Definition

- Nedsat evne til at transportere blod tilbage til hjertet

Årsager

- Primær: Medfødt svaghed i venerne
- Sekundær: Efter DVT, traume, eller operation

Symptomer

- Tyngdefornemmelse i benene
- Hævelse (ødem)
- Smerter
- Hudforandringer

Komplikationer

- Varicer (åreknuder)
- Venøse sår

Diagnostik

- Klinisk undersøgelse
- Doppler ultralyd

Behandling

- Kompressionsbehandling
- Elevation af benene
- Evt. kirurgisk behandling af varicer

2.3 Varicer

Definition

- Udposninger af de overfladiske vener som følge af insufficiente veneklapper

Epidemiologi

- Halvdelen af den voksne befolkning har varicer
- Hyppigst hos kvinder
- Hyppighed stiger med alderen

Patofysiologi

- Svigt i veneklapper fører til tilbageløb af blod og udposning af venen

Diagnostik

- Ultralyd og Doppler

Behandling

- Kompressionsbehandling (obs arteriel insufficiens)
- Skleroterapi (injektion af trombosefremkaldende stof i små varicer)
- Kirurgi (ligatur af saphenofemoralt indløb) – sjældent!

2.4 Dyb venøs trombose (DVT)

Definition

- Trombose i de dybe vener i bækkenet eller benet

Patofysiologi

- Opstår ofte ved stagnation i blodgennemstrømning

Risikofaktorer

- Immobilisering, paralyse, lange flyrejser
- Postoperativt, traume
- Dehydrering
- Infektion
- Maligne og autoimmune sygdomme
- Hjertesvigt
- Overvægt
- Alder
- Venesygdomme
- Genetik (Faktor V Leiden mutation)
- Medicin (p-piller)
- Graviditet, post partum

Symptomer

- Spændt, hævet, varmt og ømt ben
- Feber kan forekomme

Diagnostik

- Blodprøve (d-dimer er god til at udelukke)
- Ultralyd
- Wells' score til risikostratificering

Behandling

- Antikoagulerende medicin i 3-6 måneder
- Trombolyse benyttes kun til svære tilfælde

Komplikationer

- Lungeemboli
- Post-trombotisk syndrom

2.5 Differentialdiagnoser til DVT

- Trombophlebit
- Erysipelas
- Bakers cyste
- Lymfødem
- Staseeksem
- Ødem ved fx hjerteinsufficiens
- Fibersprængning

3. Lymfesygdomme

3.1 Lymfødem

Definition

- Kronisk lidelse skyldes en defekt lymfedrænage

Årsager

- Ofte opstået efter infektion, kirurgi eller stråleterapi

Symptomer

- Ligner ethvert andet ødem
- Starter deklivt
- Forværres op af dagen
- Lindres ved elevation
- Over tid kan huden fortykkes

Komplikationer

- Øget risiko for udvikling af erysipelas
- Erysipelas øger igen risikoen for lymfødem

Behandling

- Elevation
- Kompression
- Hudpleje
- Diuretika (vanddrivende) har begrænset effekt
- Regelmæssig fysisk aktivitet er gavnlig
- Specialiserede fysioterapeuter kan behandle lymfødem

4. Hjertesygdomme

4.1 Diagnostik af hjertesygdomme

Anamnese

- Symptombeskrivelse
- Risikofaktorer
- Familiehistorie

Objektiv undersøgelse

- Inspektion
- Palpation
- Perkussion
- Auskultation (stetoskopi)

Paraklinik

- Billeddiagnostik
  - Røntgen thorax
  - Hjerne CT
  - Koronararteriografi (KAG)
  - Ekkokardiografi (EKKO)
- Blodprøver
  - Troponin T (TNT)
- EKG
- Telemetri/Holter-monitorering

4.2 EKG (Elektrokardiogram)

Beskrivelse

- Grafisk fremstilling af hjertets elektriske aktivitet

Komponenter

- P-tak: Atrieaktivering
- QRS-kompleks: Ventrikelaktivering
- T-tak: Ventrikelrepolarisering

Klinisk anvendelse

- Diagnosticering af arytmier
- Identifikation af iskæmi/infarkt
- Vurdering af elektrolytforstyrrelser

4.3 Ekkokardiografi

Beskrivelse

- Ultralydsundersøgelse af hjertet

Typer

- Transthorakal
- Transøsofageal

Anvendelse

- Vurdering af hjertets pumpefunktion
- Identifikation af hypertrofi
- Vurdering af klap-patologi (stenoser, insufficienser)

Bemærkning

- Kræver specialiseret uddannelse at udføre og fortolke

4.4 Røntgen thorax

Beskrivelse

- Røntgenbillede af brystkassen

Anvendelse

- Vurdering af hjertets størrelse
- Identifikation af fremmedlegemer
- Vurdering af lungestase
- Diagnosticering af lungesygdomme
- Vurdering af knoglestatus

4.5 Hjerte CT

Beskrivelse

- Computertomografi af hjertet

Anvendelse

- Vurdering af strukturel hjertesygdom
- Undersøgelse af koronarkar
- Mere detaljeret end EKKO og røntgen

4.6 KAG (Koronararteriografi)

Beskrivelse

- Invasiv undersøgelse af koronararterierne

Procedure

- Kateter føres ind via a. femoralis eller a. radialis
- Kontrast injiceres for at visualisere koronararterierne

Anvendelse

- Diagnosticering af koronararteriestenose
- Vurdering af behov for revaskularisering (PCI eller CABG)

4.7 Hypertension (Forhøjet blodtryk)

Definition

- Vedvarende forhøjet blodtryk 140/90 mmHg

Epidemiologi

- Rammer ca. 10-20% af den danske befolkning
- Prævalensen stiger med alderen

Risikofaktorer

- Alder
- Højt saltindtag
- Stress
- Lav fysisk aktivitet
- U hensigtsmæssig kost
- Overvægt
- Tobak
- Alkoholoverforbrug
- Genetik

Symptomer

- Oftest asymptomatisk

Komplikationer ved ubehandlet hypertension

- Iskæmisk hjertesygdom
- Nyresvigt
- Hjertesvigt
- Demens
- Hjerneblødning
- Blindhed

Behandling

- KRAM-faktorer (Kost, Rygning, Alkohol, Motion)
- Medicinsk behandling (VVS-princippet)
  - A – ACE-hæmmer/ATII-antagonist: Optimerer “rørsystemet” (RAAS)
  - B – Betablokker: Svækker pumpen
  - C – Calciumkanalblokker: Udvider rørene
  - D – Diuretika (thiazid): Tapper vand af systemet

4.8 Iskæmisk hjertesygdom

Definition

- Mismatch mellem ilttilbud og iltbehov i hjertemuskulaturen

Epidemiologi

- Hyppigste dødsårsag i verden
- Hyppigste medicinske diagnose i Danmark
- Ansvarlig for cirka 1/3 dødsfald i Danmark

Risikofaktorer

- Rygning
- Hypertension
- Dyslipidæmi
- Diabetes
- Overvægt
- Fysisk inaktivitet
- Stress
- Alder
- Køn (mænd har højere risiko)
- Arvelig disposition

Typer

1. Stabil angina pectoris
2. Akut koronart syndrom (AKS)
  - Ustabil angina pectoris (UAP)
  - NSTEMI (Non-ST-elevations myokardieinfarkt)
  - STEMI (ST-elevations myokardieinfarkt)

Stabil angina pectoris

Symptomer

- Anstrengelsesudløste trykkende smerter bag sternum
- Evt. udstråling til ryg, kæbe, hals, venstre arm
- Kan ledsages af åndenød
- Smerterne er ikke stillings-, respirations- eller bevægeafhængige
- Nitroglycerin og hvile vil lindre smerterne

Diagnostik

- EKG i hvile oftest normalt
- EKKO oftest normal
- KAG og/eller hjerte-CT ofte med forkalkninger/stenoser

Behandling

- Risikoreduktion
- Trombocythæmmende behandling
- Antianginøs behandling
- Revaskularisering hvis muligt (PCI eller CABG)

Akut koronart syndrom (AKS)

Karakteristika

- Vedvarende iskæmisymptomer
- EKG-forandringer og/eller forhøjede koronarenzymer
- Svinder IKKE ved hvile eller nitroglycerin

STEMI

- Karakteristiske EKG-forandringer (ST-elevationer)
- Forhøjede koronarenzymer
- Kræver akut revaskularisering (primær PCI)

NSTEMI og UAP

- EKG-forandringer (ST-depression eller inverterede T-takker)
- Ofte dynamisk EKG afhængig af, om der er smerter eller ej
- Koronarenzymer kan være forhøjede
- Bør også revaskulariseres, men ikke akut (subakut)

Behandling af AKS

- Specialistopgave
- Akut revaskularisering ved STEMI
- Medicinsk behandling og risikostratificering ved NSTEMI/UAP

4.9 Hjertesvigt

Definition

- Nedsat minutvolumen (cardiac output) pga. strukturel eller funktionel hjertesygdom

Epidemiologi

- Ca. 8000 nye tilfælde årligt i Danmark

Ætiologi

- Hyppigst iskæmisk hjertesygdom
- Andre årsager: hypertension, arytmier, hjerteklapsygdomme, kardiomyopater, toksiske årsager

Klassifikation

- Akut vs. kronisk
- Højresidigt vs. venstresidigt
- Systolisk vs. diastolisk dysfunktion

Symptomer

- Åndenød (dyspnø)
  - Først ved anstrengelse, senere i hvile
- Fysisk træthed
- Deklive ødemer

Kliniske fund

- Hævede ben
- Lungestase eller pleuraeffusion
- Ascites
- Halsvenestase
- Evt. cyanose omkring læber og fingre

Diagnostik

- Ekkokardiografi (vurdering af EF - normal EF er ca. 60%)
- KAG og hjerte-CT (afklaring af evt. iskæmisk årsag)

Behandling

- Fjernelse af den udløsende årsag
- KRAM (inkl. væske- og saltrestriktion)
- Medicinsk behandling afhængig af NYHA-klasse

Prognose

- Generelt dårlig - 1-årsmortalitet op mod 60% hos de mest syge
- Afhænger af symptombyrden (NYHA-klasse)
- Fysisk træning forbedrer prognosen hos alle!

Komplikationer

- Lungeødem (akut venstresidigt hjertesvigt)
  - Inddeles i højtryks- og lavtrykslungeødem afhængig af BT
  - Symptomer: åndenød, våd hoste, trykken for brystet, kvælningss fornemmelse
  - Behandling: ilttilskud, morfin, vanddrivende, nitroglycerin

4.10 Atrieflimren (AFLI)

Definition

- Uregelmæssig elektrisk aktivitet i atrierne, der fører til ukoordineret kontraktion

Epidemiologi

- Hyppigste arytmi
- Prævalens stiger med alderen

Risikofaktorer

- Mandligt køn
- Alder
- Hjertesygdom
- Hypertension
- Diabetes
- Hyperthyreoidisme
- Alkoholoverforbrug
- Infektion

Symptomer

- Kan være asymptomatisk
- Hjerterbanken
- Trykken i brystet
- Svimmelhed
- Åndenød
- Træthed

Diagnostik

- EKG (ingen p-takker, uregelmæssig rytme)
- Holter-monitorering

Klassifikation

- Paroxystisk: Kortvarige, selvlimiterende anfald
- Persisterende: Længerevarende anfald, kræver konvertering
- Permanent: Vedvarende trods behandlingsforsøg

Behandling

- DC konvertering
- Ablation
- Rytmestabiliserende medicin
- Frekvensregulerende medicin
- Antikoagulerende behandling

Komplikationer

- Tromboembolier, især apopleksi

4.11 Hjerterklapsygdomme

Oversigt

- Kan ramme alle fire hjerterklapper (oftest mitral og aorta)
- Manifesterer sig som stenose eller insufficiens
- Ca. 2000 akutte indlæggelser årligt
- Prævalensen stiger med alderen
- Ca. 1700 operationer årligt, aortaklapstenose hyppigst (75%)

Diagnostik

- Primært ved ekkokardiografi

Aortaklapstenose

Patofysiologi

- Forsnævring af aortaklappen
- Medfører øget tryk/belastning på venstre ventrikel → hypertrofi → iskæmi/fibrose
- Giver diastolisk dysfunktion pga. nedsat eftergivelse

Årsager

- Degeneration/forkalkning
- Hypertension
- Hyperkolesterolæmi
- Rygning
- Diabetes

Symptomer

- Dyspnø
- Brystsmerter
- Synkoper
- Kan føre til hjertesvigt hvis ubehandlet

Diagnose

- Ekkokardiografi
- EKG kan vise tegn på hypertrofi og belastning

Behandling

- Klapkirurgi, oftest kateterbaseret (TAVI)
- Åben kirurgi i sjældnere tilfælde

Mitralinsufficiens

Definition

- Utæt mitralklap

Patofysiologi

- Giver både tryk- og volumenbelastning af venstre atrium og volumenbelastning af venstre ventrikel

Epidemiologi

- Næsthøypigste hjerteklaplidelse efter aortaklapstenose

Årsager

- AMI med papilærmuskelruptur
- Hypertrofi af venstre ventrikel
- Endokarditis
- Degenerative forandringer

Klassifikation

- Primær: Selve klappen er strukturelt forandret
- Sekundær: Ændringer i omkringliggende væv

Symptomer

- Afhænger af sværhedsgrad og eventuel tilgrundliggende lidelse
- Oftest symptomer på hjertesvigt med åndenød og ødemer
- Brystsmerter og arytmier kan forekomme

Diagnose

- Ekkokardiografi
- EKG kan vise prominente topuklet P-tak ("P-mitrale")

Behandling

- Oftest åben operation hvis muligt
- Hjertesvigtsymptomer behandles efter de kendte principper

4.12 Endokarditis

Definition

- Infektion i en hjerteklap

Patofysiologi

- Kan medføre klapdestruktion og septiske embolier

Epidemiologi

- Incidensen er stigende i Danmark

Risikofaktorer

- Høj alder
- Hjerteklapfejl
- Klapprotoser
- Diabetes
- i.v. misbrug
- Dårlig tandstatus

Årsager

- Infektiøst agens, som er kommet ind i kroppen og ikke er blevet behandlet i tide
- Alle fremmedlegemer øger risikoen for bakteræmi og dermed endokarditis

Symptomer

- Typisk uspecifikke (feber, almen utilpashed, træthed, nattesved, nedsat appetit, vægttab)

Diagnostik

- Ekkokardiografi
- Bloddyrkning (positiv hos over 90%)

Behandling

- Sanering af primært fokus for infektionen
- Langvarig antibiotisk behandling (4-6 uger)
- Evt. kirurgi hvis en klap er gået til grunde eller ved særligt svær infektion

Prognose

- Ubehandlet er sygdommen dødelig i næsten alle tilfælde
- Selv med behandling er mortaliteten betydelig

4.13 Perikarditis

Definition

- Inflammatorisk tilstand i perikardiet (hjertesækken)

Anatomi

- Perikardiet er et ueftergiveligt hulrum på få mm omkring hjertet

Patofysiologi

- Hvis perikardiet fyldes, vil hjertets størrelse skulle mindskes

Epidemiologi

- Cirka 200 tilfælde om året, men er sandsynligvis underdiagnosticeret
- Hyppigst hos yngre mænd

Årsager

- Typisk svært at finde
- Kan skyldes virus, cancer, bakterier, autoimmun sygdom

Symptomer

- Brystsmerter, som kan forværres ved dyb inspiration og rygleje
- Dyspnø kan forekomme

Diagnostik

- EKG med karakteristiske “hængekøje”-forandringer
- Ekkokardiografi

Behandling

- NSAID
- Acetylsalicylsyre
- Eventuelt Colchicin

Prognose

- De fleste tilfælde er selvlimiterende

5. Hjerterehabilitering

5.1 Formål med hjerterehabilitering

- Genetablere det normale liv
- Sikre det bedst mulige fysiske, psykiske og sociale liv for personer ramt af hjertesygdom
- Reducere frygt for fysisk aktivitet
- Reducere sygelighed og dødelighed

5.2 Målgruppe

- Patienter med iskæmisk hjertesygdom
- Patienter med hjertesvigt
- Hjerteklapopererede

5.3 Deltagelse

- Omkring 50-80% af patienter med iskæmisk hjertesygdom eller hjertesvigt vil være egnede til hjerterehabilitering
- Af disse vil 50-80% deltage vedholdende

5.4 Komponenter i hjerterehabilitering

- Tværfaglig indsats med læge, sygeplejerske, fysioterapeut, diætist samt andre faggrupper ved behov (psykolog, socialrådgiver, præst)
- Fysisk træning udgør grundelementet i rehabiliteringsindsatsen
- Forløbet tilrettelægges individuelt for den enkelte patient

5.5 Kontraindikationer og forholdsregler

Relative kontraindikationer: - >1.8 kg vægtøgning over 1-3 dage - Fald i systolisk BT ved belastning (arbejdstest) - NYHA IV - Komplex ventrikulær arytm i hvile eller ved belastning (arbejdstest) - Hjerterefrekvens i hvile >100

Absolutte kontraindikationer: - Forværring i funktionsdyspnø eller nyopstået hviledyspnø over 3-5 dage - Signifikant iskæmi ved lav belastning - Akut sygdom eller feber - Nylig tromboemboli - Aktiv perikarditis eller myokarditis - Moderat/svær aortastenose - Operationskrævende klapinsufficiens - AMI indenfor 1 uge - Nyopstået atrieflimren

6. Opsummering og kliniske perspektiver

6.1 Hovedpunkter

- Karsygdomme og hjertesygdomme er blandt de hyppigste årsager til morbiditet og mortalitet
- Risikofaktorer er ofte modificerbare, hvilket understreger vigtigheden af forebyggelse og livsstilsændringer
- Korrekt og hurtig diagnostik er afgørende for prognosen ved mange hjerte-kar-sygdomme
- Behandlingen er ofte multifacetteret og kræver en tværfaglig indsats

6.2 Fysioterapeutens rolle

- Vurdering af funktionsniveau og tilrettelæggelse af træningsprogrammer
- Deltagelse i hjerterehabilitering
- Vejledning i livsstilsændringer, særligt fysisk aktivitet
- Monitorering af patientens symptomer og fremgang
- Tidlig opsporing af komplikationer eller forværring

6.3 Fremtidsperspektiver

- Øget fokus på individualiseret behandling og rehabilitering
- Udvikling af nye non-invasive diagnostiske metoder
- Forbedrede kirurgiske og interventionelle teknikker
- Øget brug af telemedicin og hjemmemonitorering

7. Kliniske cases til diskussion

Case 1: Stabil angina pectoris

En 65-årig mand henvender sig med bryst smerter ved anstrengelse. Smerterne letter i hvile og ved brug af nitroglycerin. Hvad er den sandsynlige diagnose, og hvordan vil du som fysioterapeut håndtere denne patient?

Sandsynlig diagnose: Stabil angina pectoris

Håndtering som fysioterapeut:

1. Sikre at patienten er udredt og i behandling hos kardiolog
2. Vurdere patientens funktionsniveau og smertetærskel
3. Udarbejde et individuelt tilpasset træningsprogram med fokus på gradvis øgning af belastning
4. Undervise i brug af Borg-skala til at monitorere anstrengelse
5. Informere om vigtigheden af at have nitroglycerin tilgængeligt under træning
6. Vejlede i livsstilsændringer (kost, rygning, stress)
7. Monitorere for eventuelle forværringer i symptomer

Case 2: Akut myokardieinfarkt

En 55-årig kvinde oplever pludselige, kraftige bryst smerter i hvile, ledsaget af kvalme og koldsved. Hvad er de umiddelbare handlinger, og hvad er fysioterapeutens rolle i den efterfølgende rehabilitering?

Umiddelbare handlinger: 1. Ring 112 og aktiver akutberedskabet 2. Få patienten til at sidde eller ligge i en behagelig position 3. Giv 300 mg acetylsalicylsyre, hvis tilgængeligt 4. Vær klar til at starte HLR, hvis patienten bliver bevidstløs

Fysioterapeutens rolle i efterfølgende rehabilitering: 1. Vurdere patientens funktionsniveau efter udskrivelse 2. Starte tidlig mobilisering under indlæggelsen 3. Udarbejde et skånsomt, progressivt træningsprogram 4. Undervise i gradvis genoptagelse af daglige aktiviteter 5. Vejlede i håndtering af angst og frygt for nye anfald 6. Deltage i tværfagligt team omkring hjerterehabiliteringen 7. Monitorere for eventuelle komplikationer eller tilbagefald

Case 3: Hjertesvigt

En 70-årig mand med kendt hjertesvigt oplever tiltagende åndenød og hævede ben. Hvordan vil du som fysioterapeut vurdere hans tilstand, og hvilke overvejelser gør du dig i forhold til træning?

Vurdering af tilstand som fysioterapeut: 1. Observere graden af dyspnø (brug af MRC-skala) 2. Vurdere omfanget af perifere ødemer 3. Måle saturation og puls i hvile og ved let aktivitet 4. Udføre gangtest (f.eks. 6-minutters gangtest) hvis muligt 5. Vurdere ADL-funktioner og grad af træthed

Overvejelser i forhold til træning: 1. Afstemme træningsintensitet med patientens NYHA-klasse 2. Starte med kortvarige, hyppige træningssessioner 3. Fokuser på både konditions- og styrketræning 4. Inkludere respirationsøvelser og evt. PEP-fløjte 5. Monitorere vægt og symptomer for at opdage evt. forværring 6. Være opmærksom på kontraindikationer for træning (f.eks. nylig vægtøgning) 7. Samarbejde tæt med kardiolog og justere program efter behov

8. Refleksionsspørgsmål

1. Hvordan kan fysioterapeuter bidrage til forebyggelse af hjerte-kar-sygdomme i primærsektoren?
  - Tilbyde sundhedsfremmende aktiviteter i lokalsamfundet
  - Vejlede i livsstilsændringer, særligt omkring fysisk aktivitet
  - Screene for risikofaktorer og henvise til læge ved bekymrende fund
  - Samarbejde med praktiserende læger om forebyggende indsatser
  - Deltage i kommunale sundhedsprogrammer

2. Hvilke særlige hensyn skal tages ved træning af patienter med atrieflimren?
  - Fokuserer på stabil puls under aktivitet
  - Bruger Borg-skala til at styre intensitet
  - Være opmærksom på tegn på overbelastning (svimmelhed, åndenød)
  - Sikre god hydrering før, under og efter træning
  - Tilpasse træningen til eventuel antikoagulationsbehandling
  - Undervise i pulsmåling og symptomgenkendelse
3. Diskuter fordele og ulemper ved forskellige former for hjerterehabilitering (hospital-baseret vs. hjemme-baseret). Hospital-baseret: Fordele:
  - Tæt monitorering og hurtig adgang til specialister
  - Mulighed for avanceret udstyr og tests
  - Tryghed for patienten i kontrollerede omgivelserUlemper:
  - Kan være ressourcekrævende for sundhedsvæsenet
  - Potentielt besværligt for patienten at møde op
  - Risiko for afhængighed af sundhedspersonaleHjemme-baseret: Fordele:
  - Fleksibilitet for patienten
  - Integration i dagligdagen
  - Potentielt bedre langtidsadhærensUlemper:
  - Mindre direkte supervision
  - Kræver selvdisciplin fra patienten
  - Begrænset adgang til specialudstyr
4. Hvordan kan man som fysioterapeut bedst håndtere en patient, der er angst for at genoptage fysisk aktivitet efter et hjerteinfarkt?
  - Anerkende patientens frygt og bekymringer
  - Grundig information om hjertets tilstand og sikkerhed ved træning
  - Starte med meget lav intensitet og gradvis progression
  - Bruge objektive målinger (puls, blodtryk) til at vise sikker belastning
  - Inddrage pårørende i rehabiliteringsprocessen
  - Overveje henvisning til psykolog ved svær angst
  - Bruge peer-support fra andre hjertepatienter
5. Hvilken betydning har tværfagligt samarbejde i behandlingen og rehabiliteringen af hjerte-kar-patienter, og hvordan kan dette optimeres?
  - Sikrer helhedsorienteret behandling og rehabilitering
  - Giver patienten adgang til forskellige ekspertiser
  - Forbedrer kommunikation mellem forskellige sundhedsprofessionelle
  - Kan reducere risikoen for fejl og misforståelser
  - Optimerer ressourceudnyttelsen i sundhedsvæsenet

Optimering kan ske gennem:

- Regelmæssige tværfaglige konferencer
- Fælles elektroniske journalsystemer
- Klare ansvarsfordelinger og kommunikationsveje
- Fælles uddannelsesprogrammer for forskellige faggrupper
- Patientinddragelse i det tværfaglige team

SPørgsmål fra de studerend: A og B aortadissektion? Spørg på its learning Dræne deklive ødemer? Næppe. Andre?